

М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті

**М.Х. ДУЛАТИ АТЫНДАҒЫ ТАРАЗ УНИВЕРСИТЕТІНДЕГІ
МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ ЖАНДАРҒА АРНАЛҒАН
2026 ЖЫЛҒЫ ИНКЛЮЗИЯЛЫҚ САЯСАТ**

МАЗМҰНЫ

1	Кіріспе	3
2	Негізгі ережелер	3
3	Негізгі қағидалар мен тәсілдер	4
4	Саясаттың мақсаты мен міндеттері	4
5	Негізгі қағидалар	5
6	Іс-шаралар мен бағдарламалар	5
7	Мониторинг және бағалау	6
8	Қорытынды	7

1. КІРІСПЕ

М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті инклюзиялық саясатты жүзеге асыра отырып, мүмкіндігі шектеулі тұлғалар үшін тең мүмкіндіктер мен толық қолжетімділікті қамтамасыз етеді. Бұл саясат университеттің барлық білім беру, ғылыми-зерттеу, әлеуметтік және әкімшілік қызметтерінде қолданылады және студенттердің, қызметкерлердің, оқытушылардың және қоғамның барлық мүшелерінің тең қатысуын қамтамасыз етуге бағытталған. Саясат арқылы университет:

- Инклюзивтік мәдениет қалыптастырады;
- Оқу бағдарламалары мен инфрақұрылымды мүмкіндігі шектеулі тұлғалар үшін бейімдейді;
- Қолдау және кеңес беру қызметтерін ұйымдастырады;
- Қатысушылардың құқықтары мен мүдделерін қорғайды;
- Саясаттың тиімділігін жүйелі түрде бағалап, қажетті түзетулер енгізеді.

Осы арқылы университет барлық қатысушылар үшін тең мүмкіндік пен инклюзиялық орта қалыптастырады, тұрақты даму және әлеуметтік жауапкершілік принциптерін нығайтады.

2. НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

5.1 Жалпы ережелер

2.1.1 Мүмкіндігі шектеулі балаларды арнайы психологиялық-педагогикалық қолдауға мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 29 желтоқсандағы № 532 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 30 желтоқсанда № 31505 болып тіркелді, Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы N 345 Заңы, "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасы туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2003 жылғы 31 желтоқсандағы N 1362 қаулысы.

2.1.2 Осы ереже мүгедектігі бар азаматтардың білім алуын, әлеуметтік бейімделуін, құқықтарының жүзеге асырылуын қамтамасыз етеді.

Инклюзивті білім беру - ерекше білім беру қажеттіліктер мен жеке мүмкіндіктердің алуан түрлерін есепке ала отырып барлық білім алушылардың білім беруге қолжетімділігін қамтамасыз ету болып табылады.

Инклюзивті білім берудің негізгі мақсаты – жоғары білім беру бағдарламалары бойынша мүмкіндіктері шектеулі студенттерге инклюзивті оқытуды қамтамасыз ету бойынша жағдайлар жасау болып табылады.

Осы мақсатқа қол жеткізу мүгедектігі бар студенттерді инклюзивті оқытумен, инклюзивті оқытудың даму мәселелерін шешу және оның ақпараттық-технологиялық базасына қызмет көрсетуіне, әлеуметтік-мәдени оңалтуына, жұмысқа орналасуына қолдау арқылы қамтамасыз етіледі.

2.1.3 Инклюзивті білім берудің психологиялық-педагогикалық қолдауының негізгі міндеттері:

- инклюзивті білім берудің қалыптасуы мен дамуы үшін ғылыми-әдістемелік жағдайларды қамтамасыз ету;

- Университетте инклюзивті үрдістер даму мониторингі технологияларын жобалау және құрастыру;

- инклюзивті білім берудің барлық субъектері үшін психологиялық-педагогикалық және медицина-әлеуметтік қолдауының әдістемесі мен тәжірибелік-бағдарланған технологияларын жасау;

- инклюзивті білім берудің оқу бағдарламаларын жасау, инклюзивті тәжірибені жүзеге асыратын педагогикалық кадрлар мен мамандардың біліктіліктерін жоғарылату;
- аумақта инклюзивті білім берудің озық тәжірибесін зерделеу, жалпылау, насихаттау, тарату және енгізу.

2.1.4 Инклюзивті білім беруді психологиялық-педагогикалық қолдау келесі қағидалар негізінде құралады:

- мүгедектігі бар балалармен жұмыс істеу бойынша Жамбыл облысындағы білім беру мекемелерінің барлық түрлерімен өзара әрекеттесетін білім беру кеңістігінің бірлігі;
- мектепке дейінгі, жалпы, қосымша, бастапқы, орта кәсіби білім беру, мүгедектігі бар балаларға арналған білім беру мекемелерінің, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынан айрылған балаларға сабақ беретін педагогикалық қызметкерлер қызметтерінің, сонымен бірге ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмыс істеу бойынша жоғары кәсіби білім беру мекемелерінің профессорлық-оқытушылық құрамы қызметтерінің біріктірілуі;
- инклюзивті білім беру тәжірибесін қолдайтын аумақтағы қоғамдық ұйымдардың қызметін біріктіру;
- инклюзивті білім берудің тиімді жүйесін құрудағы сабақтастық пен кешенділік.

3. МҮГЕДЕКТІГІ БАР СТУДЕНТТЕРДІҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СҮЙЕМЕЛДЕУІ

3.2.1 Инклюзивті білім беру жағдайларды мүгедектігі бар студенттер үшін білім беру үрдісін ұйымдастыру психологиялық-педагогикалық және ұйымдастыру-педагогикалық сүйемелдеуін жүзеге асыруды қарастырады.

3.2.2 Психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің негізгі міндеттері:

- мүгедектігі бар студенттерді бірге оқыту барысында пайда болатын қиындықтарды жеңу;
- мүгедектігі бар студенттердің психофизикалық ерекшеліктерін есепке ала отырып, қиыншылықтар ахуалдарды түзету бойынша оқытушылар мен қызметкерлерге кеңес беру.

3.2.3 Ұйымдастыру-педагогикалық қолдаудың негізгі міндеттері:

- оқу сабақтарға қатысуды бақылау;
- науқастанып қалған жағдайда мүгедектігі бар студенттерге өзіндік жұмысты ұйымдастыру бойынша көмек көрсету;
- көп уақыт сабаққа қатыспаған студенттер үшін жеке консультацияларды ұйымдастыру;
- сынақ, емтихандар тапсыруын бақылау;
- академиялық берешектерін жоюды бақылау;
- оқытушымен өзара әрекеттесуді қамтамасыз ету;
- кафедра оқытушылары үшін нұсқамалық пен семинарлар өткізу.

4. САЯСАТТЫҢ МАҚСАТЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

Мақсаты: Университет қызметінде мүмкіндігі шектеулі тұлғалар үшін инклюзивтік органы қалыптастыру, олардың толыққанды қатысуын қамтамасыз ету және барлығына тең мүмкіндік беру.

Міндеттері:

- Инклюзивтік білім беру бағдарламаларын енгізу, оқу процесін бейімдеу және оқу материалдарын қолжетімді ету.

- Кампус инфрақұрылымын физикалық және ақпараттық тұрғыда толық қолжетімді ету, оқу аудиториялары мен сервистерді бейімдеу.
- Студенттер мен қызметкерлерге әлеуметтік, психологиялық және академиялық қолдау қызметтерін ұйымдастыру.
- Қатысушылардың санасын арттыру, инклюзивтік мәдениетті қалыптастыру және университет ішінде теңдік пен әртүрлілікті насихаттау.
- Мүмкіндігі шектеулі тұлғалардың құқықтары мен мүдделерін қорғау, олардың оқу, ғылыми және әлеуметтік іс-шараларға қатысуын қамтамасыз ету.
- Университеттегі барлық қызметкерлер мен студенттерді инклюзиялық бағдарламаларға қатыстыру арқылы практикалық дағдылар мен тәжірибе қалыптастыру.

Осы мақсаттар мен міндеттер университеттің тұрақты даму және әлеуметтік жауапкершілік қағидаттарына сәйкес инклюзиялық ортаны дамытуға бағытталған.

3. НЕГІЗГІ ҚАҒИДАЛАР

• **Инклюзия:** Барлық оқу бағдарламалары, ғылыми жобалар, әлеуметтік және мәдени іс-шаралар мүмкіндігі шектеулі тұлғалар үшін қолжетімді болуы тиіс. Университет инклюзияны барлық деңгейде қамтамасыз етуге міндетті.

• **Қолжетімділік:** Ғимараттар, аудиториялар, оқу материалдары, лабораториялар, спорттық және әлеуметтік инфрақұрылым, сондай-ақ онлайн ресурстар мүмкіндігі шектеулі тұлғалар үшін толық қолжетімді болады. Бұл физикалық, ақпараттық және технологиялық қолжетімділікті қамтиды.

• **Қатысу:** Студенттер, қызметкерлер және қоғам өкілдері барлық шешімдер, жобалар, консультациялар мен іс-шараларға белсенді қатысуға мүмкіндік алады. Қатысу арқылы инклюзиялық мәдениет пен теңдік принциптері нығайтылады.

• **Қолдау:** Университет арнайы тренингтер, семинарлар, оқу курстары, психологиялық және әлеуметтік қолдау қызметтерін қамтамасыз етеді. Бұл қатысушылардың білім алуына, кәсіби дамуына және әлеуметтік белсенділігін арттыруға бағытталған.

• **Мониторинг және жетілдіру:** Саясаттың тиімділігі жүйелі түрде бағаланады, әр жыл сайын мониторинг жүргізіледі. Қажет болған жағдайда түзетулер енгізіліп, инклюзиялық бағдарламалар мен іс-шаралар жетілдіріледі. Бұл тәсіл саясаттың тұрақтылығын және ұзақ мерзімді тиімділігін қамтамасыз етеді.

4. ІС-ШАРАЛАР МЕН БАҒДАРЛАМАЛАР

М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті инклюзиялық саясатты жүзеге асыру үшін нақты іс-шаралар мен бағдарламаларды іске асырады:

- **Инклюзивтік курстар мен оқу материалдарын әзірлеу:** Барлық оқу бағдарламалары мен курстар мүмкіндігі шектеулі студенттерге бейімделеді, оқу материалдары қолжетімді форматта дайындалады (аудио, бейне, электрондық кітаптар, жеңілдетілген нұсқалар).
- **Студенттік жобалар мен зерттеу жұмыстарына мүмкіндігі шектеулі тұлғаларды тарту:** Ғылыми-зерттеу жобалар, практикалық жұмыстар мен әлеуметтік бастамаларға қатысу үшін мүмкіндігі шектеулі студенттерді белсенді түрде тарту. Бұл олардың практикалық дағдыларын дамытуға және инклюзиялық мәдениетті нығайтуға мүмкіндік береді.

- **Кампус инфрақұрылымын толық қолжетімді ету және ақпараттық ресурстарды бейімдеу:** Университет ғимараттары, аудиториялары, спорттық және әлеуметтік нысандары, компьютерлік сыныптар, кітапхана және онлайн платформалар мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға қолжетімді етіледі. Барлық ресурстарды бейімдеу, арнайы құрылғылар мен көмекші технологияларды енгізу қамтамасыз етіледі.
- **Қоғаммен және серіктестермен бірлескен инклюзивтік жобалар ұйымдастыру:** Университет жергілікті қоғам, кәсіпорындар, үкіметтік емес ұйымдар және халықаралық серіктестермен бірлескен әлеуметтік және ғылыми жобаларды іске асырады. Бұл шаралар арқылы студенттер мен қызметкерлердің тәжірибесін арттыру және инклюзиялық тәжірибені тарату көзделген.
- **Қызметкерлер мен студенттерді инклюзия бойынша тренингтер мен семинарлар арқылы оқыту:** Университет қызметкерлері мен студенттері үшін арнайы тренингтер, семинарлар, вебинарлар ұйымдастырылады. Бұл инклюзиялық дағдыларды дамытуға, сананы арттыруға және теңдік принциптерін нығайтуға мүмкіндік береді.
- **Қосымша шаралар:** Оқу процесінде заманауи технологияларды пайдалану, онлайн платформаларды қолжетімді ету, студенттер мен қызметкерлердің кері байланысын жинау және инклюзивтік бағдарламаларды үздіксіз жетілдіру арқылы саясатты тиімді іске асыру қамтамасыз етіледі.

5. МОНИТОРИНГ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ

М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті инклюзиялық саясаттың тиімділігін қамтамасыз ету үшін жүйелі мониторинг және бағалау жүйесін енгізеді:

- **Өлшенетін көрсеткіштер:** Саясаттың іске асырылуын бақылау үшін нақты, өлшенетін көрсеткіштер (KPI) енгізіледі. Мысалы, қолжетімді оқу материалдарының саны, мүмкіндігі шектеулі студенттердің қатысу деңгейі, инфрақұрылымның қолжетімділік деңгейі, тренингтер мен семинарларға қатысу көрсеткіштері.
- **Жыл сайынғы мониторинг:** Жыл сайын мониторинг жүргізіліп, барлық іс-шаралардың нәтижелері талданады. Бұл университеттің инклюзиялық саясатты қаншалықты тиімді жүзеге асырып жатқанын көрсетеді.
- **Түзетулер енгізу:** Мониторинг нәтижелері негізінде саясатқа қажет болған жағдайда түзетулер мен жаңартулар енгізіледі. Бұл іс-шаралардың сапасын арттыруға және инклюзиялық бағдарламаларды жетілдіруге мүмкіндік береді.
- **Кері байланыс жинау:** Студенттер мен қызметкерлерден жүйелі түрде кері байланыс жинау арқылы инклюзиялық бағдарламалардың тиімділігі бағаланады. Қатысушылардың ұсыныстары мен пікірлері ескеріліп, бағдарламалар мен іс-шаралар үздіксіз жетілдіріледі.
- **Тұрақты есеп беру:** Мониторинг және бағалау нәтижелері университет әкімшілігіне, серіктестерге және қоғамға жарияланады. Бұл саясаттың ашықтығын арттырады және инклюзиялық мәдениетті нығайтуға септігін тигізеді.
- **Инновациялық әдістерді қолдану:** Мониторинг барысында ақпараттық технологиялар мен аналитикалық құралдар пайдаланылады, бұл деректерді жинау, талдау және саясатты жетілдіру процесін тиімді жүргізуге мүмкіндік береді.

6. ҚОРЫТЫНДЫ

Бұл саясат университеттің инклюзивтік стратегиясына сәйкес мүмкіндігі шектеулі тұлғалар үшін тең мүмкіндік пен қолжетімді ортаны қамтамасыз етуге бағытталған. Университет барлық қатысушыларды тарту, іс-шаралардың тиімділігін бағалау және қажетті түзетулер енгізуге міндеттенеді, осылайша инклюзиялық мәдениетті дамытуға үлес қосады.

Саясаттың іске асырылуы арқылы университет келесі нәтижелерге қол жеткізуді көздейді:

- Мүмкіндігі шектеулі тұлғалардың оқу, ғылыми-зерттеу және әлеуметтік іс-шараларға толық қатысуын қамтамасыз ету.
- Университеттің білім беру және әлеуметтік инфрақұрылымдарының қолжетімділігін арттыру.
- Қызметкерлер мен студенттердің инклюзиялық дағдыларын дамыту және санасын арттыру.
- Қоғам мен серіктестермен бірлескен жобалар арқылы тәжірибе алмасу және үздік практикаларды тарату.
- Тұрақты мониторинг және бағалау арқылы саясаттың сапасын және ұзақ мерзімді тиімділігін қамтамасыз ету.

Осылайша, М.Х. Дулати атындағы Тараз университетінің инклюзиялық саясаты тек мүмкіндігі шектеулі тұлғалар үшін емес, университеттің барлық мүшелері үшін тең мүмкіндік пен қатысу ортасын қалыптастырады. Бұл саясат университеттің әлеуметтік жауапкершілігін күшейтеді және тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізуге маңызды үлес қосады.